

Mesleki Gelişim Etkinliklerinin İngilizce Öğretmenlerine Olan Katkısı

İsmail ÇAKIR*

Özet

Günümüzde İngilizce öğretmenlerinin kendilerini mesleki açıdan geliştirmeleri İngilizceyi etkin bir şekilde öğretebilmek için önemli kabul edilmektedir. Bu çalışma İngilizce öğretmenlerinin mesleki gelişim açısından neler yaptıklarını ve katıldıkları mesleki gelişim faaliyetlerinin mesleklerine olan katkısını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma öğretmenlerin durumunu belirlemeye yönelik ve tarama modeline uygun olarak yapılan nicel bir araştırmadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından Mesleki Gelişim Analizi Anketi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2012 yılında Kayseri’de ilk ve ortaöğretimde görev yapan ve tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen 148 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin analizi sonucunda İngilizce öğretmenlerinin mesleki gelişim faaliyetlerine çok katılmadıkları, bu konuda kendilerinin yeterince desteklenmediği, alan öğretimi konusunda mesleki gelişime ihtiyaç duydukları görülmüştür. Bu çalışmada ayrıca İngilizce öğretmenlerinin mesleki gelişim açısından neler yapabilecekleri konusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Mesleki gelişim, İngilizcenin yabancı dil olarak dil öğretimi, hizmet içi eğitim, İngilizce öğretmenleri

Contributions of Professional Development Activities to Teachers of English

Abstract

Today, it is essential that English language teachers develop themselves professionally in order to perform their job effectively. The purpose of this study is to explore how the teachers of English develop themselves professionally and the contributions of their professional development activities. Data was collected through the Survey of Professional Development Analysis which was specifically developed by the researcher. In the research, a survey model was used and a scope of 148 randomly chosen teachers of English working at elementary schools in Kayseri. The data obtained from the questionnaire, developed by the researcher, were analyzed descriptively, and the results revealed that the participants, to a

---

* Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi Bölümü

great extend, do not participate in professional development activities, and they state that they are not supported and encouraged by the authorities appropriately. Furthermore, they admit that they need to develop themselves professionally so that they can teach effectively in EFL classes.

Keywords: Professional development, English as a foreign language teaching, in-service training, English teachers

Giriş

Dün öğrettiğimiz gibi bugün öğretiyorsak, çocuklarımızın yarınlarını çalıyoruz demektir (Dewey,1944:167). John Dewey'in belirttiği gibi öğretmenin sürekli gelişim içerisinde olması ve kendini sürekli yenilemesi eğitimin önemli faktörlerinden biridir. Öğretmenlik mesleğini diğer mesleklerden ayıran en önemli özelliklerinden biri de yaptığı mesleği daha etkin yapabilmesi için içinde bulunduğu öğrenme sürecinden kendini koparmaması ve bunun için de yeterince zaman ve emek ayırabilmesidir. Böylece kendisini sürekli yenileyen bir öğretmenin kendisini geliştirmesi hem kendisine hem de mesleğine olan saygısını artıracaktır. Öğretmenin mesleki açıdan kendini geliştirmesinin önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Kariyer ve personel gelişiminin aksine öğretmenin mesleki gelişimi sosyal, yapıcı, sürekli ve uzun soluklu bir süreçtir (McAlpine ve Sorayan, 2004).

Öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri konusu günümüzde üzerinde çok tartışılan konulardan biri haline gelmiştir (Clarke ve Erickson, 2006). Bunun elbette birçok sebebi vardır. Bunların başında belki de en önemlisi teknolojideki hızlı gelişmeler ve bunun da öğrenciye yansımalarıdır. Öğretmenlerin karşılaştığı öğrenci profili, etnik köken, beklenti ve hazır bulunuşluk düzeyi bakımından geçmiştekinden birçok yönüyle farklılık göstermektedir (Genç, 2010). Öğrenci profilindeki değişiklikler ve özellikle de çevrenin öğretmen ve öğrenciden beklentileri öğretmenlerin mesleki açıdan yeterince donanımlı olmalarını zorunlu kılmaktadır. Day'e (1999) göre öğretmenlerin mesleki açıdan kendilerini geliştirmelerinin en önemli sebeplerinden birisi de öğrenciye model olmalarıdır. Özellikle bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturan farklı bir dili öğreten İngilizce öğretmenlerinin bu konuya daha çok özen göstermeleri unutulmamalıdır.

İngilizce Öğretmenlerinin Mesleki Gelişiminin Önemi

Her meslek grubunda olduğu gibi günümüzde eğitimde de görülen teknolojik ve pedagojik gelişmeler öğretmenin kendisini hızla geliştirmesini ve gündemi takip etmesini mesleki alanda sorunlar yaşamaması açısından

önem arz etmektedir. Bu konularda yetersiz kalan bir öğretmenin sınıf içerisindeki durumunun eğitim ve öğretim açısından sorunlar yaratacağı unutulmamalıdır. Öğretmenin mesleki açıdan kendini geliştirmesi için karşılaşabileceği destekleyici ve engelleyici faktörlerin olduğu da göz ardı edilmemelidir. Zin (1997) bu faktörleri dört grupta toplamaktadır: (a) Kişiler ve kişilerarası ilişkilerin sebep olduğu faktörler; (b) Çalıştığı kurumun neden olduğu faktörler; (c) Öğretmenin kendisinin ilgi duyduğu alanlar; (d) Psiko-sosyal ve entelektüel alanlar. Öğretmenlerin kendisini engelleyen ve destekleyen unsurların varlığı önemli bir etken olsa da iyi bir öğretmenin yine de kendisini geliştirmesi ve böylece bazı mesleki yeterlilikleri kazanması gerekmektedir. Yabancı dil öğretmenleri açısından düşünüldüğünde bu durumu şöyle genellemek mümkündür. Altan (2006) bir yabancı dil öğretmenin sahip olması gereken mesleki yeterlilikleri aşağıdaki gibi özetlemektedir. Bir yabancı dil öğretmeni:

- Alandaki gelişmelerden haberdar olmalıdır.
- Eğitimde pedagojik konularda bilgi sahibi olmalıdır.
- Hedef dilin yapısı konusunda yeterli donanıma sahip olmalıdır.
- Dil öğretimi konusunda yeterli olmalıdır.
- Öğrenci için iyi bir kaynak olmalıdır.
- Alanında nitelik sahibi olmalıdır.
- Teknolojinin sınıf içerisinde kullanımı konusunda bilgi sahibi olmalıdır.

Öğretmenin kendini geliştirmesi demek birçok alanda yapılacak olan faaliyetlere katılması veya bizzat kendisinin bu süreci yönetmesi demektir. Mesleki gelişim olarak adlandırılan bu faaliyetlerle öğretilmekte olanların kazanabileceğini Richard ve Farrell (2005:10) şu şekilde açıklamaktadır: (a) Beceri gelişimi; (b) Bilişsel gelişim; (c) Kişisel yapılanma; (d) Mesleki yansıma. İngilizce öğretmenleri açısından durum incelendiğinde kurumsal ve çevresel faktörlerin süreçten beklentileri konunun önemini bir kat daha artırmaktadır. Özellikle velilerin bu konuda İngilizce öğretmenlerine dil öğretimi konusunda sorumluluğu yüklediğini ve dilin öğrenilememesi durumunda da tek suçlunun öğretmen olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir. Coşkuner'in (2001) ifade ettiği gibi, birçok ihtiyaca ve beklentiye cevap verecek olan İngilizce öğretmenlerinin konununun daha farklı olduğu görülmektedir.

Sınıf içerisinde daha etkin olabilmek, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilmek, elindeki materyali etkin kullanabilmek, gerektiğinde dışarıdan ders araç ve gereçlerini sınıfta kullanmayı bilmek, yabancı dil öğretme tekniklerini ve yöntemlerini bilip kullanabilmek bir İngilizce öğretmeninden beklenen temel mesleki vasıflardır. Bu vasıflara sahip olmayan

öğretmenlerin ne yazık ki gerek öğrenci nezdinde gerekse de veli nezdinde bir değerinin olmadığı, öğretmenin ancak kendi değerini kendisinin artıracığı, bunun içinde sürekli gelişim içerisinde olması gerektiği günümüzce kabul edilen bir gerçektir. Başka bir deyişle, öğretmenin yaşam boyu öğrenme sürecinde yer alması hem kendisi hem de öğrenciler açısından olumlu dönütler sağlayacaktır (Selvi, 2011).

2012-2013 öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarının beşinci sınıflarında normal müfredattan ayrı olarak İngilizcenin seçmeli dil olarak ilave edilmesi, 2013-2014 öğretim yılından itibaren de ilkökul ikinci sınıflarında İngilizcenin zorunlu olarak öğretilecek olması İngilizce öğretmenlerinin kendilerini sürekli geliştirmelerinin önemini bir kat daha arttırmış bulunmaktadır. Daha donanımlı İngilizce öğretmenlerinin olması gerçeği göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışma ile İngilizce öğretmenlerinin mesleki gelişim açısından neler yaptıklarını ve yapılan mesleki gelişim etkinliklerinin alanlarına ne kadar etkili olduğunun belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma öğretmenlerin durumunu belirlemeye yönelik ve tarama modeline uygun olarak yapılan nicel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma evrenini 2012 yılında Kayseri’de ilk ve ortaöğretimde görev yapan ve tesadüfî örneklem yöntemiyle seçilen 88 kadın, 60 erkek toplam 148 İngilizce öğretmeni oluşturmaktadır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Teaching and Learning International Survey (TALIS) çalışmasından yararlanılarak İngilizce öğretmenlerinin *mesleki gelişim* ile ilgili görüşlerini belirlemek için araştırmacı tarafından *Mesleki Gelişim Analizi Anketi* geliştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu anket 234 İngilizce öğretmene elektronik posta yoluyla gönderilmiş bunlardan 148 tanesi ankete olumlu cevap vermiştir. Rastgele örnekleme tekniği ile seçilen ve ankete gönüllü olarak katılan 148 öğretmene uygulanan Mesleki Gelişim Analizi Anketi frekans ve yüzde kullanılarak analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Bulgular

Bu araştırmada katılımcılara uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ait demografik veriler; ikinci bölümde mezuniyetten sonra öğretmenlerin mesleki gelişmelerine katkıda bulunacak hangi etkinliklerde yer aldıkları; üçüncü bölümde ise mesleki gelişim faaliyetlerinin kendilerine hangi ölçüde katkı sağladığı araştırılmıştır.

Demografik Özellikler ve Meslekteki Kıdem

Anketin birinci bölümünü oluşturan araştırmanın verileri katılımcıların cinsiyet, eğitim ve girdikleri İngilizce sınavlar ile ilgilidir. Katılımcıların % 59,46'ı kadın, % 40,54'ünü de erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde % 70,27'si lisans, %29,73'ü de yüksek lisans mezunudur. Mezun oldukları fakülte özelliklerine bakıldığında öğretmenlerin büyük oranda (% 89,19) Eğitim Fakültelerinin İngiliz Dili Eğitimi Bölümü'nden mezun oldukları görülmektedir. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin %10,81'i ise Fen-Edebiyat Fakültelerinin İngiliz Dili ve Edebiyatı, İngilizce Mütercim Tercümanlık, İngiliz Dil Bilimi, Amerikan Dili ve Edebiyatı gibi İngiliz Dili ve Edebiyatı üzerine eğitim veren bölümlerden mezun oldukları görülmektedir. Katılımcıların yabancı dil yeterliliklerini ölçmek ve dil düzeylerini belirlemek için Kamu Personeli Dil Sınavı'na (KPDS) girenlerin oranı % 85,14; Üniversitelerarası Dil Sınavına (ÜDS) girenlerin oranı % 9,46 ve uluslararası İngilizce yeterlilik belirleyen sınav olan TOEFL' a girenlerin oranı ise % 4,05'dir. İngilizce öğretmenlerinin İngilizce dil seviyelerini ölçmek ve kendi durumlarını belirlemek için araştırmada belirtilen sınavlara girdikleri görülmektedir. Sınavlara giren öğretmenlerin sınav sonuçlarıyla ilgili herhangi bir veri araştırmada yer almadığı için İngilizce yeterlilikleri konusunda bir şey söylemek mümkün olmamaktadır.

Yaş ve Mesleki Tecrübe

Bu çalışmada araştırmaya katılan İngilizce öğretmenlerinin yaş ve çalışma süreleri de incelenmiştir. Katılımcıların % 31,08'i (n 46) 25 yaşın altındadır. 25-29 yaş grubunda olanların oranı % 25,68; 30-39 yaş grubunda bulunanların oranı % 31,08 ve 40-49 yaş grubunda ise % 12,16'dır. Çalışma süresi bakımından katılımcıların çoğunluğunun % 45,95'inin 0-5 yıllık bir tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. 6 ila 11 yıl arasında çalışanların sayısı 40 (% 27,03); 12 ila 17 yıl arasında çalışanların oranı % 21,62; 18 ila 23 yıl arasında çalışanların oranı ise % 5,40'dır.

Mezuniyet Sonrası Yapılan Mesleki Gelişim Faaliyetleri

Araştırmanın ikinci bölümünü oluşturan bu bölümde katılımcılara mezuniyet sonrası ne tür mesleki gelişim faaliyetlerine katıldıkları sorulmuş olup alınan cevapların frekans ve yüzdeleri aşağıda verilmiştir. AB projelerinde yer almak, mesleki gelişim amaçlı yurtdışında bulunmak, anadili İngilizce olan insanlarla iletişimde bulunmak ve kendi

meslektaşlarıyla tecrübelerini paylaşmak gibi konular katılımcıların mesleki gelişim açısından önemli sayılabilecek parametreleri oluşturmaktadır.

Tablo 1. Mezuniyet sonrası mesleki gelişim ile ilgili yapılan etkinlikler

		n	%
Hiçbir AB projesinde yer aldınız mı?	Evet	48	32,43
	Hayır	100	67,57
Mesleki gelişim amaçlı yurtdışında bulundunuz mu?	Evet	56	37,84
	Hayır	92	62,16
Ana dili İngilizce olanlarla iletişim kurar mısınız?	Evet	134	90,54
	Hayır	14	9,46
Tecrübelerinizi meslektaşlarınızla paylaşır mısınız?	Evet	134	90,54
	Hayır	14	9,46

Bu faaliyetlere 1 ile 5 kez katılan katılımcıların yüzdesi % 78,38 olup 5'den fazla katıldığını belirtenlerin oranı da % 14,86'dır. Hiçbir faaliyete katılmadığını belirtenlerin yüzdesi ise % 6,76'dır. Genelde bu tür faaliyetlere katılımın olumlu olduğu görülmektedir. Bu tür faaliyetlere katılımın ne kadarını kendi imkânlarıyla sağladıkları sorulduğunda % 64,88'lik bir grubun kendileri tarafından karşılanmadığı ancak % 35,14'lük bir grup katılımcının kendi imkânlarıyla karşıladıkları bulunmuştur.

Mesleki Gelişim Faaliyetlerinin Mesleki Gelişime Olan Katkısı

Mesleki gelişim faaliyetlerinin öğretmenlerin mesleki gelişimlerine olan katkısının olduğu ve bu konuda öğretmenlerin bu tür faaliyetlere katılmalarının teşvik edilmesi gerektiğinin özellikle belirtilmesi gerekmektedir. MEB tarafından zaman zaman gerçekleştirilen hizmet içi faaliyetlerin Eğitim Fakültelerinin ilgili bölümlerinin desteği ve koordinasyonu ile gerçekleşmesinin de olumlu sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Bu bağlamda, araştırmanın üçüncü bölümü katılımcılara katıldıkları mesleki gelişim etkinliklerinin mesleki gelişimlerine olan etkisi sorulmuştur. Bunları belirlerken özellikle yabancı dil öğretmenlerinin ihtiyaç duyduğu ve katılmalarının mesleki gelişimleri açısından ne kadar etkili olabileceği göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 2. Mesleki gelişim faaliyetlerinin mesleki gelişime olan Etkisi

ETKİNLİK	MESLEKİ GELİŞİME OLAN ETKİSİ			
	HİÇ (%)	ÇOK AZ (%)	KISMEN (%)	ÇOK (%)
Çalıştay/Hizmet İçi Öğretmen Eğitimi Programına Katılmak	9,46	29,73	45,95	14,86
Yabancı Dil Eğitimi Konferansı/Semineri	5,41	25,68	50,00	18,92
Diğer okullarda gözlem yapmak	22,97	22,97	33,78	20,27
Mesleki Derneklere Üyelik (INGED, IATEFL, TESOL)	47,30	18,92	22,97	10,81
Mesleki konularda bireysel veya birlikte araştırma yapmak	18,92	20,27	47,30	13,51
Diğer Öğretmeni gözlemek/danışmanlık yapmak	9,46	21,62	51,35	17,57
İngilizce Öğretimi ile ilgili bir dergiye abone olmak	13,51	27,03	36,49	22,97

Çalıştay ve hizmetiçi öğretmen eğitimi programına katılmak, mesleki konularda bireysel veya birlikte araştırma yapmak, diğer öğretmeni gözlemlemek başka bir öğretmene danışmanlık yapmak gibi konuların katılımcılara olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Bu tür mesleki gelişim etkinliklerinin öğretmenlerin beceri gelişimi ve mesleki yansıma açısından katkı sağlayacağı unutulmamalıdır. Mesleki konularda birlikte yapılan araştırmaların öğretmenin kişisel gelişimi açısından ve sosyal yönden elde ettiği edinimlerin sınıf içine yansıdığı araştırma sonucunda görülmektedir. Buna karşılık, mesleki derneklere üyelik, ilgili mesleki dergilere abone olmak, başka okullarda gözlemde bulunmak gibi etkinliklerin çok fazla katkı sağlamadığı ankete verilen cevaplarda ifade edilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Mesleki açıdan kendini geliştirme konusunda en önemli kaynak öğretmenin kendisidir. Kendi yeterliklerini ve eksiklerini fark eden bir

öğretmen bu konuda arayış içine girmeli ve eksiklerini tamamlamalıdır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler öğretmenlerin mesleki gelişim faaliyetlerine katılmasının önemini vurgulamaktadır. Bunun için öğretmenin bireysel olarak yapabileceği mesleki gelişim faaliyetlerinin yanı sıra kurumsal desteğin de olması gerekmektedir. Öğretmenlerin ulusal veya uluslararası konferanslara katılmaları MEB tarafından desteklenmelidir. MEB tarafından düzenlenen bu tür faaliyetler içerik ve zamanlama bakımından öğretmenlerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yapılmalıdır. Ayrıca mesleki gelişim faaliyetleri mutlaka ödüllendirilmelidir. İngilizce öğretimi ile ilgili başarılı okullar ziyaret edilmeli ve örnek uygulamaların okullarda yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

İngilizce öğretimi ile ilgili teknoloji kullanımı konusunda öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Sınıf içi başarıyı ölçen geleneksel ölçme yöntemleri değil sürece dayalı ölçme teknikleri kullanılmalıdır. Öğretmenin ders, ünite, yılsonunda kullandığı öğretim yöntemi, materyal, teknik gibi konuları gözden geçirmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin ve okul yönetiminin derslerle ilgili bazen beraber bazen de okul yönetimiyle eylem araştırması yapması gerekmektedir. Dil öğretiminin sadece ders kitabı ve müfredata bağlı olarak yapılamayacağı, farklı ders materyali ve tekniklerin de müfredata dâhil edilebileceği unutulmamalıdır. Dil öğretirken dört temel becerinin eşit olarak kullanılmasına özen gösterilmelidir. Bazı beceriler özellikle yazma ve dinleme becerileri çoğu öğretmenler tarafından göz ardı edilmektedir. Dilin bir bütün olduğu unutulmamalıdır. Özetle, dil öğretimi uzun soluklu, sürekli değişen, zaman ve emek isteyen, öğrenci, öğretmen, okul yönetimi, veli, çevre, teknoloji, bakanlık gibi unsurların içinde olduğu bir süreçtir. Bu süreçte öğretmenin kendisini geliştirmesi ve gelişime ayak uydurması kendisi ve öğrencileri için önem taşımaktadır.

Bu çalışma Kayseri ilinde görev yapan 148 İngilizce öğretmeni ile gerçekleştirilmiş bir pilot çalışmadır. Bu çalışmanın daha kapsamlı olabilmesi ve katılımcıların genel durumlarını daha iyi araştırabilmek için farklı illerde göreve yapan İngilizce öğretmenlerinin de bu çalışmaya katılması daha güvenilir sonuçlar verebilir. İngilizce öğretmenlerinin mesleki gelişimleri için ne tür etkinliklere katıldıkları ve bu tür etkinliklerinin mesleki gelişimlerine ne gibi katkı sağladığı konusunda araştırma yapmak isteyen araştırmacılar için bu çalışma örnek bir çalışma sayılabilir.

Kaynakça

- Altan, M.Z. (2006). *Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmeni Yetiştirme:21.Yüzyıl İçin Bir Karşı Koyma*. Dil Dergisi, 134,49-54
- Clarke, A. ve Erickson, G. (2006). Teacher inquiry: What is old is new again! *BC Educational Leadership Research*, 6. Retrieved from:www.slc.educ.ubc.ca/eJournal/Issue3/Menzies.pdf.
- Coşkuner, M. (2001). *Turkish Provincial State University Teachers’s Perceptions of English Language Teaching as a Career*. Yayımlanmamış Master Tezi. Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Day, C. (1999). *Developing Teachers. The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press.
- Dewey, J. (1944). *Democracy and education*. New York: The Macmillan Company.
- Genç, G. (2010). *Major Barriers Perceived By English Teachers in Their Professional Development Process: The Case of Malatya*. Electronic Journal of Social Sciences Winter-2010 V.9 Issue 31 pp 103-117 <http://www.esosder.org>
- McAlpine, L.,Saroyan, A. (2004). Toward a Comprehensive Framework of Faculty Development. In A. Sorayan& C.Amundsen (Eds.). *Rethinking Teaching in Higher Education*. Sterling, Virginia: Stylus.
- Richards, J. ve T. Farrel (2005). *Professional Development for Language Teachers: Strategies for Teacher Learning*. Cambridge, Cambridge University Press.pp 10-12.
- Selvi, K. (2011). *Teachers’ Lifelong Learning Competencies*. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi. Cilt 1, Sayı 1. pp.61-69
- Zin, L.F. (1997) *Supports and Barriers to Teacher Leadership: Reports of Teacher Leaders*. Unpublished doctoral Dissertation, University of Northern Colorado, Greeley. Colorado